

KIRSAL BÖLGEDE 30 YAŞ ÜSTÜ NÜFUSTA HİPERTANSİYON PREVELANSI xxx

Dr. Arif ÖZEL (x)

Dr. Nafiz ULUUTKU (xx)

ÖZET:

Kırsal bölgede gelişi güzel seçilen köylerde 30 yaş üstü erkek ve kadın nüfusta tansiyon arteriel ölçülerek hipertansiyon prevalansı durumu tesbit edilmiştir.

Maxima değer için 150 mm Hg üstü, Minima değer için 100 mm Hg. üstü hipertansiyonlu olarak kabul edilmiştir. 932 erkek ve 1146 kadın muayene edilmiş, erkeklerde maxima değer için toplam yüzde 18.1., kadınlarda yüzde 29.3, Minima için erkeklerde yüzde 14.2., kadınlarda yüzde 23.0 oranında hipertansiyonlu saptanmıştır. Ayrıca hiç yakınması olmadan yaşamını sürdüren 629 bireyden 30. unda (%4.7) hipertansiyon saptanmıştır.

GİRİŞ VE AMAÇ:

Toplum sağlığında hastalıkların "Erken Tanısı" her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır.

Erken tanı, hastalıkları klinik belirti görülmeden ve bireylerden bir yakınma olmadan tanı koymaktır. Toplumda, tanı konmuş ve saptanmış hastalardan çok daha fazla oranda, hasta olduğunun farkını da olmadan yaşamını sürdüren bireyler vardır.

Hastalıkların erken tanısı gelişmiş sağaltım hizmetlerinin daha kolay ve kısa sürede uygulanmasını, ekonomik yönden daha ucuza mal edilmesini sağlar. Ayrıca hastalığın süregen hale gelmesinin önlenmesi ve bireyleri iş güçlerinden alıkoymaması bakımından da önemle üzerinde durulması gereken halk sağlığı hizmetlerinin temel uğraşı alanı içinde uygulanan bir yöntemdir.

Sağlık hizmetlerinin topluma yararlı hale getirilmesinde ve harcamaların en aza indirilmesinde erken tanı en önemli etkenlerden biridir.

(x) : Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği Kürsüsü öğretim üyesi.

(xx): Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği Kürsüsü öğretim görevlisi.

(xxx): 2 Ekim 1981 de Hipertansiyon Simpozyumunda Tebliğ Edilmiştir. (Erzurum Tıp Fakültesi)

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sağlık hizmetlerinin gelişmesi, giderek bebek ölümlerinin azalması ve korunabilen hastalıkların eradikasyonunu gerçekleştirmekte, ortalama hayat süresinin uzamasına ortam hazırlamaktadır. Ortalama hayat süresinin uzaması toplum sağlığı yönünden yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. (Örneğin: "Degeneratif kalp damar hastalıkları" üzerinde durulması gereken önemli sorunlardan biridir). Hipertansiyon bu sorunlardan biri ve sonucu yönünden de önemlilerindedir, 50 yaş üzeri ölümlerin yüzde 35 kadarından sorumludur (1). Arteriyel hipertansiyon sistemik kan basıncının sürekli yükselme halidir, 40 yaşından sonra önce geçici olarak artan tansiyon bu dönemden sonra gereken dikkat gösterilmezse sürekli hale gelir.

Tansiyon arteriel 200 mm Hg. üstüne çıkıp sürekli olarak bu düzeyde kaldıkça önemli bazı organlarda köklü değişiklikler ortaya çıkar. Genel olarak tansiyon organizmanın yükünü artıran bir faktördür (1). Hipertansiyon önemli bir klinik bozukluktur. Çünkü kalp, beyin, böbrek ve arterlerde organik değişmelere yol açar.

Hipertansiyon dört grup nedenden oluşur (2).

a) Kardiovasküler,

b) Nörojenik,

c) Endokrin,

d) Renal,

Hipertansiyonun bu nedenlerden hangisine uyduğunu saptamak ileri laboratuvar incelemeleri yapmakla olanaklıdır. Nedene inmeden toplumda hipertansiyon durumunun saptanması ve tanısında kullanılan en kolay yöntem tansiyon aleti ile arteriel kan basıncının ölçülmesidir.

Bu araştırma kırsal bölgede hipertansiyon prevalansını saptamak amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM:

Araştırma Erzurum ili Pasinler ilçesi hudutları içinde Köprüköy, Yastıktepe ve Yiğittaş sağlık ocaklarına bağlı köylerde yürütüldü. Bölge Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği Eğitim ve Araştırma Bölgesidir. Sağlık hizmetleri, 1965 yılından beri 224 sayılı "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi" kanununa göre uygulanmaktadır.

BÖLGENİN TANITILMASI:

Bölgenin orta kısımları ova olup, etrafı çıplak dağlarla çevrilmiştir. İklim genel olarak soğuktur. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar çok soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Ortalama senelik sıcaklık 5-9°C, yıllık yağış tutarı 476 mm. dir. Bir yıl için

de ortalama 116.4 gün karla kaplıdır (3). Ulaşım olanakları kısıtlı olup bilhassa kışın köyler ve hatta ilçe merkezleri arasında bile ilişki kesilmektedir.

Bölge halkının geçim kaynağı ziraat ve hayvancılıktır. Ailelerin yüzde 37.4'ü ortakçı, kiracı veya başkalarının arazisinde tarım işçisi olarak çalışmaktadır (3).

Bölge köylerinde çevre sağlığı yönünden koşullar son derece bozuktur. Köy evleri iç içe plansız bir şekilde yapılmıştır. Ortalama bir odaya 4.4 birey ve bir haneye 6.5 birey düşmektedir (3).

Araştırma; Bölgede gelişigüzel seçilen köylerde 30 yaş üstü erkek ve kadınlarda hazırlanan anket formu doldurularak yürütülmüştür. (Anket formu ektedir.)

Tansiyon ölçmeleri Vakuez tansiyon aleti ile, dinlenmiş bireylerde oturarak sağ koldan ölçülerek kaydedilmiştir. Tansiyon arteriel maxıma 150 mm. Hg. ve tansiyon arteriel minıma 100 mm. Hg. üstü değerler hipertansiyonlu kabul edilmiştir.

BULGULAR:

Araştırma 30 yaş üstü 932 erkek, 1146 kadın toplam 2078 birey üzerinde yapıldı. Bireylerin yaş ve cinse dağılımı Tablo 1 de gösterilmiştir.

TABLO: 1- Bireylerin Yaş ve Cinse Dağılımı

YAŞ GRUPLARI	BİREY SAYISI		TOPLAM
	E	K	
30—34	172	246	418
35—39	145	199	344
40—44	145	198	343
45—49	107	131	238
50—54	120	133	253
55—59	55	47	102
60—64	56	86	142
65+	132	106	238
TOPLAM	932	1146	2078

Tansiyon arteriel maxıma 150 mm. Hg. üstü değer gösterenlerin yaşa ve cinse göre dağılımı Tablo 2 de gösterilmiştir.

TABLO: 2- Bireylerin Yaşa ve Cinsine Göre Tansiyon Arteriel 150 mm. Hg. üstü Değer Gösterenlerin Sayı ve Yüzde Dağılımları

YAŞ GRUPLARI:	T.A. MAXİMA 150+ mm Hg. ÜSTÜ		K		TOPLAM	
	SAYI	YÜZDE ^x	SAYI	YÜZDE ^x	SAYI	YÜZDE ^x
30—34	4	2.3	23	9.3	27	6.4
35—39	10	6.8	26	13.1	36	10.4
40—44	18	12.4	47	23.7	65	18.9
45—49	16	14.9	35	26.7	51	21.4
50—54	24	20.0	55	41.3	79	31.2
55—59	17	30.9	27	57.4	44	43.1
60—64	25	44.6	53	61.6	78	54.9
65+	55	41.6	70	66.0	125	52.5
TOPLAM	169	18.1	336	29.3	505	24.3

x : Yüzdeler Tablo 1 deki yaş grubu birey sayısına göre alınmıştır.

Tansiyon arteriel minima 100 mm/ Hg. üstü değer gösterenlerin yaşa ve cinsine dağılımı Tablo: 3 de gösterilmiştir.

TABLO: 3- Bireylerin Yaşa ve Cinsine Göre Tansiyon Arteriel Minima 100 mm Hg. Üstü değer Gösterenlerin Sayı ve Yüzde Dağılımı.

YAŞ GRUPLARI:	TANSİYON ARTERİEL MİNİMA 100+ mm Hg.		K		TOPLAM	
	SAYI	YÜZDE ^x	SAYI	YÜZDE ^x	SAYI	YÜZDE ^x
30—34	8	4.6	22	8.9	30	7.2
35—39	13	8.9	27	13.5	40	11.6
40—44	14	9.6	35	17.6	49	14.2
45—49	16	14.9	34	25.9	50	21.0
50—54	15	12.5	42	31.5	57	22.5
55—59	10	18.1	20	42.5	30	29.4
60—64	15	26.7	36	41.8	51	35.9
65+	42	31.8	48	45.2	90	37.8
TOPLAM	133	14.2	264	23.0	397	19.1

x : Yüzdeler Tablo 1 deki yaş grubu birey sayısına göre alınmıştır.

Ayrıca tansiyonu ölçülen bireylerden muayene esnasında yakınması olup olmadığı sorularak anket formuna kaydedilmiştir. Ancak değerlendirme yapılırken

yakınmalarla hipertansiyon arasında bir bağlantı kurulamamıştır. Bilhassa kadınların hemen hepsi hipertansiyon olsun veya olmasın bir çok yakınması olduğunu belirtmiştir.

Değerlendirmede hiç yakınması olmadığını belirten 319 erkek ve 310 kadın toplam 629 bireyden 17 erkek ve 13 kadın toplam 30 bireyde hipertansiyon saptanmıştır. Bu duruma göre yüzde 4.7 oranında hasta olduğunun farkında olmayan birey saptanmıştır.

TARTIŞMA:

Araştırma sonuçlarını Etimesgut Eğitim ve Araştırma Bölgesinde aynı yöntemle yapılan araştırmalarla karşılaştırdığımızda;

a) Ergazi Sağlık Ocağı bölgesinde 95 mm Hg. üstü Diyastolik basınç gösterenlerin yaş ve cinse dağılımı Tablo 4 de verilmiştir. (4)

TABLO: 4- Ergazi Sağlık Ocağı Bölgesinde 96 mm Hg. üstü Diyastolik Basınç Gösterenlerin Yaş ve Cinse Göre Dağılımı

YAŞ GRUPLARI:	ERKEK YÜZDE	KADIN YÜZDE	TOPLAM YÜZDE
30—39	7.4	12.5	9.8
40—44	14.2	17.6	16.2
45—49	12.3	13.6	13.7
50—59	11.8	15.0	15.8
60+	19.6	29.8	26.2

Gözleendiği gibi bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Aynı ocak bölgesinde 60 yaş üstü 318 birey üzerinde yapılan diğer bir araştırmada; 100 mm Hg. üstü diyastolik kan basıncı gösteren erkeklerin yüzde 36.9, kadınların 46.9 olarak saptanmıştır. Bizim bulgularımız aynı yaş grubunda erkeklerde yüzde 31.8, kadınlarda yüzde 45.2 dir. Görüldüğü gibi bulgular arasında çok yakın benzerlik bulunmaktadır.

b) Yapraklı sağlık ocağı bölgesinde 40 yaş üzerinde 410 birey üzerinde yapılan bir diğer araştırmada; Diyastolik kan basıncı 95 mm Hg. üzerinde bulunan bireyler saptanmıştır (4).

Bulunan değerlerin yaş gruplarına ve cinse göre yüzde dağılımları Tablo 5de verilmiştir.

TABLO: 5- Yaprıcak Sağlık Ocağı Bölgesinde 95 mm Hg. üstü Diyastolik Basınç Gösterenlerin 40 yaş üstü Yaşa ve Cinsine Göre Dağılımı

YAŞ GRUPLARI:	ERKEK YÜZDE	KADIN YÜZDE	TOPLAM YÜZDE
40—49	2.7	19.7	10.6
50—59	6.1	31.9	19.3
60+	28.8	46.6	38.8

Yaprıcak Sağlık Ocağı çalışmalarındaki yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımla ilgili karşılaştırmayı sağlamak için aynı yaş gruplarına ait bizim bulgularımız Tablo: 6 da verilmiştir.

TABLO: 6- Bireylerin 100 mm Hg. Üstü Diyastolik Basınç Gösterenlerin 40 Yaş Üstü ve Cinsine Göre Dağılımı

YAŞ GRUPLARI	ERREK YÜZDE	KADIN YÜZDE	TOPLAM YÜZDE
40—49	11.9	20.9	17.0
50—59	14.2	34.4	24.5
60+	30.3	43.7	37.1

Görüldüğü gibi bilhassa kadınlar arasında çok yakın bir benzerlik bulunmaktadır.

SONUÇ:

Kırsal bölgede yapılan bir araştırma ile toplumdaki hipertansiyon prevalansı durumu saptanmış, aynı konuda Etimesgut bölgesinde yapılan araştırmalarla karşılaştırılmıştır. Bulunan sonuçların birbirine benzerlik gösterdiği, toplumda küçümsenmeyecek oranda hipertansiyonlu bulunduğu, kadınlarda hemen hemen erkeklerin iki katı daha fazla saptandığı anlaşılmıştır. Bu çalışma "Erken Tanıya" gerekli önemin verilmesini bir defa daha belirtmiş olmaktadır. Hipertansiyonlu olarak saptananların bir an evvel gerekli ileri incelemelerinin yapılması ve nedenlerinin saptanması araştırıcıları beklemektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- 1- ABAOĞLU, C., ALEKSAYAN, V.: Semptomdan Teşhise. Baskı: 7, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1974 s. 603-626.

**S.O. BÖLGESİNDE YAŞAYANLARDA
KAN BASINCININ TESPİTİ**

S. Ocağının Adı :

Köyün Adı :

Adı Soyadı :

NO	SORULAR	KOD
1	Yaş: 30—34 35—39 40—44 45—49 50—54 55-59 a-() b-() c-() d-() e-() f-() 60—64 65+ g-() h-()	
2	Cinsiyeti Erkek Kadın a-() b-()	
3	T.A. (Maxima): 119 120—129 130—139 140—149 150—159 160—169 a-() b-() c-() d-() e-() f-() 170—179 180—189 190—199 200—209 210 ve + g-() h-() i-() j-() k-()	
4	T.A. (Minima): 59 60—69 70—79 80—89 90—99 100—109 110—119 a-() b-() c-() d-() e-() f-() g-() 120—129 130—139 140—149 150 ve + h-() i-() k-() l-()	
5	Kişisel Belirtiler: a-() yok g-() Yüksek yatma b-() Baş ağrısı h-() Gece idrara çıkma c-() Göz kararması i-() Burun kanaması d-() Çarpıntı j-() İshal e-() Nefes darlığı (Efor) k-() Baş titremesi f-() Çabuk yorulma l-() Ayaklarda şişlik	